

مرکز مدیریت حوزه های علمیه
رساله علمی سطح ۳

موضوع:

روش های هدایتی حضرت یوسف (ع) از منظر قرآن و روایات تفسیری

استاد راهنما:

حجت الاسلام و المسلمین محمد فلاح قمی

استاد مشاور:

حجت الاسلام و المسلمین مجتبی کوثری

محقق:

سعید روستا

سال تدوین:

۱۳۹۷

چکیده

این تحقیق با عنوان روش های هدایتی حضرت یوسف علیه السلام از منظر قرآن و روایات تفسیری انجام شده است. روش تدوین به صورت توصیفی - تحلیلی بوده که مطالب آن به شیوه کتابخانه ای و با استفاده از فیش برداری گردآوری شده است. با توجه به هدف تحقیق که همان الگو پذیری از روش انبیاء در راستای هدایت مردم و نیل به مقام خلافت الهی بود، روش های هدایتی لسانی و غیر لسانی حضرت یوسف علیه السلام از منظر قرآن و روایات تفسیری مورد بررسی قرار گرفت. طبق نتایج مطالعه می توان بیان داشت که برخی از مهمترین روش های هدایتی حضرت یوسف علیه السلام به صورت لسانی مثلاً ادب در گفتار، آموزش شکرگزاری، نصیحت، استدلال، و غیرلسانی مثلاً حکومت داری و تقوا، احترام به پدر و مادر، عفت و پاکدامنی، عفو و گذشت، عدالت محوری، مهمان نوازی و مقاومت و عملی و عینی روش های هدایتی را به کار برده ام تا بدین وسیله رسالت خویش را به انجام برساند. این تحقیق با استفاده از کتاب های تفسیری و روایی تدوین شده است.

کلید واژگان: حضرت یوسف علیه السلام، روش های تبلیغی، روش های هدایتی، تبلیغ لسانی، تبلیغ غیرلسانی.

فهرست

مقدمه.....	۶
فصل اول : کلیات و مفاهیم.....	۷
مقدمه فصل اول.....	۸
۱-۱. کلیات.....	۸
۱-۱-۱. بیان مسأله و تعیین قلمرو آن.....	۹
۲-۱-۱. سؤال های تحقیق.....	۹
۱-۲-۱-۱. سؤال اصلی.....	۱۰
۲-۲-۱-۱. سؤال های فرعی.....	۱۰
۳-۱-۱. فرضیه های تحقیق.....	۱۰
۴-۱-۱. اهداف و فواید تحقیق.....	۱۱
۵-۱-۱. پیشینه تحقیق.....	۱۱
۶-۱-۱. کاربرد نتایج تحقیق.....	۱۳
۷-۱-۱. ضرورت انجام تحقیق.....	۱۴
۸-۱-۱. روش پژوهش.....	۱۴
۹-۱-۱. روش گرد آوری اطلاعات و داده ها.....	۱۴
۱۰-۱-۱. روش داده پردازی.....	۱۴
۲-۱. مفاهیم.....	۱۴

- ۱۴..... ۱-۲-۱. روش در لغت و اصطلاح
- ۱۴..... ۱-۱-۲-۱. روش در لغت
- ۱۵..... ۲-۱-۲-۱. روش در اصطلاح
- ۱۵..... ۲-۲-۱. هدایت در لغت و اصطلاح
- ۱۵..... ۱-۲-۲-۱. هدایت در لغت
- ۱۷..... ۲-۲-۲-۱. هدایت در اصطلاح
- ۱۹..... ۳-۲-۱. حضرت در لغت و اصطلاح
- ۱۹..... ۱-۳-۲-۱. حضرت در لغت
- ۱۹..... ۲-۳-۲-۱. حضرت در اصطلاح
- ۲۰..... ۴-۲-۱. حضرت یوسف علیه السلام در یک نگاه
- ۲۱..... ۳-۱. مباحث مقدماتی
- ۲۱..... ۱-۳-۱. انواع هدایتی
- ۲۱..... الف- هدایت تکوینی
- ۲۲..... ب- هدایت تشریحی
- ۲۵..... ۲-۳-۱. مراحل هدایت تشریحی
- ۲۹..... ۳-۳-۱. عوامل مؤثر در هدایت
- ۲۹..... الف- خداوند
- ۲۹..... ب- کتب آسمانی

ج- انبیاء ۳۰

د- عمل اختیاری انسان ۳۱

۱-۳-۴. زمینه‌ها و شرایط هدایت ۳۲

فصل دوم: روش‌های هدایتی لسانی حضرت یوسف علیه السلام از منظر قرآن و روایات

تفسیر ۳۴

مقدمه ۳۶

۱-۲. ادب در گفتار ۳۶

۲-۲. شکرگزاری ۴۲

۲-۳. نصیحت ۴۹

نصیحت در سیره حضرت یوسف علیه السلام ۵۴

۱. حیای از خدا ۵۵

۲. دوستی انسان‌ها ۵۶

۳. نصیحت کردن همسر عزیز مصر ۵۶

۵. زشتی گناه ..... **Error! Bookmark not defined.**

۲-۴. استدلال ۵۷

۲-۴-۱. اهمیت توحید در تبلیغ حضرت یوسف علیه السلام ۶۱

۲-۴-۲. تبلیغ توحید خداوند ۶۳

۲-۴-۳. زمینه‌سازی برای تأثیرگذاری بیشتر دعوت ۶۵

۲-۵. روش‌های هدایتی در قالب درخواست‌ها ۶۸

مقدمه ..... Error! Bookmark not defined.

۲-۵-۱. درخواست حضرت یوسف علیه السلام در زندان..... ۷۳

۲-۵-۲. درخواست خزانة داری مصر ۷۸

شرایط عهده داری مسئولیت در کلام حضرت یوسف علیه السلام..... ۸۲

الف) بیان مکنّت و قدرت..... ۸۲

ب) بیان امانت داری..... ۸۳

جمع بندی..... ۸۴

فصل سوم: روش های هدایتی غیر لسانی حضرت یوسف علیه السلام از منظر قرآن و روایات

تفسیری..... ۸۶

مقدمه ۸۷

۳-۱. توکل در سیره حضرت یوسف علیه السلام..... ۸۷

تفسیر آیه ۳۳ سوره یوسف ۸۹

۳-۲. رعایت تقوا..... ۹۲

۳-۳. احترام به پدر و مادر..... ۹۸

۳-۴. عفو و گذشت..... ۱۰۷

۳-۵. عدالت محوری..... ۱۱۱

۳-۶-۱. عدالت در قضاوت..... ۱۱۲

۳-۶-۲. عدالت در اقتصاد..... ۱۱۳

۳-۷. مهمان نوازی..... ۱۱۴

۱۱۶	.....	۸-۳ مقاومت
۱۱۶	.....	شیوه های عملی مقاومت
۱۱۷	.....	الف) تلاش برای دفع کامل اتهام
۱۱۹	.....	ب) سلوک حضرت یوسف علیه السلام
۱۲۰	.....	نتیجه گیری
۱۲۱	.....	منابع

یکی از موضوعات مهم و تعالیم بلند قرآن کریم، مسأله هدایت (مخصوصاً در سوره مبارکه یوسف) می باشد، چون بر خلاف گمان بشر پیشرفت صنعت و فناوری و گسترش مراکز علمی و دانشگاهی و ارتباطات، ماهواره ای و اینترنتی و افزایش آمار محققان و دانشمندان در رشته های مختلف، عدالت، امنیت، صداقت، وفاداری، جوانمردی و امثال آن را برای بشر به ارمغان نیاورده است و هیچ کدام از این پیشرفت ها نتوانسته انسان را به آن تکاملی که هدف از خلقت او بوده برساند و هر چه از عمر انسان می گذرد و تجربه کسب می کند بیشتر به این نکته پی می برد که عبث و بیهوده بر این جهان خاکی پا نهاده است بلکه خلقت او هدفمند بوده و خالق او موجودی هدف دار را آفریده است و با تفکر و مطالعه در آیات و نشانه هایی که در پیرامون خود میبیند به این نکته توجه پیدا می کند که انسان برای رسیدن به تکامل خلق گردیده و از آنجایی که انسان خود به تنهای نمی تواند به این تکامل برسد، خداوند متعال انبیاء را فرستاده تا راه های رسیدن به تکامل و رستگاری را به انسان ها بیاموزند یکی از این انبیای الهی حضرت یوسف علیه السلام می باشد که ما در این پایان نامه تلاش کرده ایم روش های هدایتی آن حضرت را مورد بررسی قرار دهیم.

بر این اساس در دو فصل جداگانه روش های هدایتی لسانی و غیر لسانی را در قالب چند گفتار ارائه داده ایم تا محققان محترم با الگو گیری از این روش ها بتوانند در تبلیغ دین مبین اسلام توفیقاتی بیش از پیش داشته باشند.